

หลักสูตรการอบรมการ จัดการภัยพิบัติและการ บัญชาการเหตุการณ์

- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบ
บัญชาการเหตุการณ์
- หน้าที่และตำแหน่งในระบบ
บัญชาการ
- การจัดการพื้นที่ปฏิบัติการ
- ภาวะผู้นำและการจัดการ
การเผชิญเหตุเบื้องต้นและ
การประเมินสถานการณ์
- การมอบอำนาจหน้าที่และ
การจัดการ โดย ยึด
วัตถุประสงค์
- ความยืดหยุ่นขององค์กร การ
จัดการทรัพยากร
- กระบวนการวางแผน
- การสรุปสถานการณ์
- การโอนอำนาจการบังคับ
บัญชา การส่งกลับ และการ
ปิดสถานการณ์

ICS

Incident Command System

Process, Organization, Language, and Forms for On-Site Incident Response Management

INCIDENT COMMAND SYSTEM

จดหมายข่าว สรุปรายการประชุมโครงการจัดการภัยพิบัติและการบัญชาการเหตุการณ์

ฉบับที่ 1, 27-08-2012

สพฉ.จับมือ 4 หน่วยงานจัดอบรม ICS เชื่อเป็นหัวใจสำคัญ ของการจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

สพฉ.จับมือ 4 หน่วยงาน สร.-ปภ.-
U.S. Department of Agricultural Forest
Service อบรมการจัดการภัยพิบัติและการ
บัญชาการเหตุการณ์ระดับผู้ปฏิบัติการ เชื่อเป็น
หัวใจสำคัญของการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่าง
มีประสิทธิภาพ “นพ.ชาติรี” เผย สพฉ.เล็งขยาย
ศูนย์ประสานงานครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัย เชื่อ
สามารถจัดการภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่โรงแรมแม่น้ำ รามาดา พลาซา
กรุงเทพมหานคร สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน
แห่งชาติ (สพฉ.) ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข กรม
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและ U.S.
Department of Agricultural Forest Service จัด
อบรมการจัดการภัยพิบัติและการบัญชาการ
เหตุการณ์สำหรับระดับผู้ปฏิบัติการ หัวหน้าทีม
ปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินเคลื่อนที่เร็วตอบโต้

ภัยพิบัติ หัวหน้าห้องฉุกเฉิน และ
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กว่า 50 คน โดย นพ.
ชาติรี เจริญชีวะกุล เลขาธิการสถาบัน
การแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) กล่าว
ว่า การอบรมครั้งนี้เนื่องจากเล็งเห็นว่าภัย
พิบัติที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มรุนแรงและถี่ขึ้น
เรื่อยๆ ทั้งจากธรรมชาติ และจากมนุษย์เอง
ดังนั้นการเตรียมพร้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดย

การเตรียมพร้อมที่เป็นหัวใจสำคัญคือการบริหาร
จัดการ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหา
ภัยพิบัติ การจัดการก็ต้องยอมรับว่าแก้ปัญหา
เฉพาะหน้า ดังนั้นการนำระบบบัญชาการ
เหตุการณ์มาใช้จึงถือว่าเป็นการพัฒนาให้ดี
ยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้การช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สพฉ. ซึ่งเป็น
หน่วยงานหลักที่ประสานการช่วยเหลือจะขยาย
ศูนย์ประสานงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน (HEMOC)
เพิ่มขึ้นอีก 9 จุด เพื่อกระจายความครอบคลุมใน
การช่วยเหลือ อาทิ ศูนย์กระบี่ ภูเก็ต สุราษฎร์
ธานี เชียงใหม่ เชียงราย ซึ่งในระดับจังหวัดผู้ตรวจ
ราชการกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นผู้ดูแล ส่วน
สพฉ. จะเป็นตัวเชื่อมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อ
ระดมการช่วยเหลือให้ทันท่วงทีหากเกิดภัยพิบัติ

•

พิจิตต เสนอใช้ ICS กระจายสู่ท้องถิ่นแก้ปัญหากภัยพิบัติ

ดร.พิจิตต รัตตกุล

ดร. พิจิตต รัตตกุล คณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน (กพฉ.) และผู้อำนวยการบริหารศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) กล่าวในการอบรมการจัดการภัยพิบัติและการบัญชาการเหตุการณ์สำหรับผู้ปฏิบัติกร หัวหน้าที่มีปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉินเคลื่อนที่เร็วตอบโต้ภัยพิบัติ หัวหน้าห้องฉุกเฉิน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและ U.S. Department of Agricultural Forest Service

ที่โรงแรมแม่น้ำ รามาดา พลาซ่า กรุงเทพมหานครว่า สมัยก่อนประเทศไทยไม่ค่อยได้นำระบบการบัญชาการเหตุการณ์ หรือ ICS เข้ามาแก้ไขสถานการณ์ภัยพิบัติเพราะจะก่อให้เกิดปัญหามากกว่าจะแก้ไขปัญหาเพราะคนทั่วไปมีความเข้าใจในเรื่องของระบบ ICS น้อยมาก โดยสาเหตุหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการนำระบบ ICS เข้ามาใช้ อาจจะเป็นเพราะเรื่องของวัฒนธรรมที่ทำให้คนของเราไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบ ICS ได้ เพราะระบบ ICS นั้นจะต้องเกิดการวางแผนการทำงานให้เป็นระบบก่อน ซึ่งในอดีตนั้นระบบทุกอย่างพร้อม แต่ตำแหน่งของการสั่งการหรือ Commander นั้นมักตกไปอยู่ที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ต้องการสั่งการ และต้องการอำนาจซึ่งบุคคลเหล่านี้มีตำแหน่งใหญ่โตในองค์กรแต่ไม่มีความชำนาญในการสั่งการ จึงทำให้ระบบข้างล่างซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติกรในภาคสนามนั้นทำงานได้อย่างทุกลักทุเล ยกตัวอย่างเหตุการณ์โกดังเก็บสารเคมีที่ท่าเรือคลองเตยระเบิดเมื่อ 10 ปีที่แล้วซึ่งเราอยู่ในช่วงของรศช. และรัฐบาลในขณะนั้นเป็นรัฐบาลที่ได้มาจากการปฏิวัติ การทำงานในระบบ ICS ของเราจึงไม่ชัดเจน เพราะมีหน่วยงานและผู้มีอำนาจจำนวนมากที่

“พิจิตต” ห่วงสถานการณ์ภัยพิบัติในไทยถี่และหนักขึ้น กระตุกทุกฝ่ายให้เตรียมพร้อมรับมือ ยกเหตุการณ์โกดังสารเคมีท่าเรือคลองเตยระเบิดเป็นอุทธาหารณ์ของความล้มเหลวในการจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติ เหตุผู้มีอำนาจแย่งกันออกคำสั่งควบคุมเหตุการณ์ เสนอแก้ปัญหาด้วยการนำระบบการบัญชาการเหตุการณ์ หรือ INCIDENT COMMANDER SYSTEM (ICS) จากประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้เป็นต้นแบบในการวางแผนจัดการภัยพิบัติ พร้อมแนะกระจายอำนาจหน้าที่ในการทำงานลงสู่ท้องถิ่นและภูมิภาค

เป็น Commander ในเหตุการณ์ รศช. สั่งให้อพยพประชาชน แต่การเคหะแห่งชาติบอกไม่ให้อพยพ ส่วนการทำเรือบอกให้อพยพก็ยังไม่อพยพ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานในขณะนั้นเกิดความสับสนเป็นอย่างมากเพราะไม่มีระบบที่ชัดเจน

คณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน (กพฉ.) และผู้อำนวยการบริหารศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) กล่าวอีกว่า ระบบ ICS นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้หลากหลายส่วน โดยเฉพาะในหน่วยงานหรือองค์กร Health center นั้นยังสามารถนำระบบ ICS มาต่อยอดในการทำงานภาคสนามให้กับบุคลากรในองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ของ Health center โดยการดำเนินการประสานงานให้เป็นระบบได้ ซึ่งตัวอย่างจากเหตุการณ์น้ำท่วมเมื่อปีที่ผ่านมาเราจะเห็นการทำงานในลักษณะนี้จากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) ที่พยายามดึงทุกฝ่ายมาทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ระบบ ICS นั้นสามารถวางแผนการทำงานและจัดตั้งได้ในทุกระดับ โดยเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการก็สามารถที่จะกระเทาะระบบ ICS ขึ้นมาด้วยตนเองได้

ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเราต้องรีบดำเนินการโดยต้อง
ทำความเข้าใจกับ Commander หรือผู้ที่เข้ามา
บัญชาการเหตุการณ์ด้วย

“ส่วนการบัญชาการเหตุการณ์ หรือ
Commander นั้น สามารถมีได้จากหลายฝ่ายไม่ได้
จำกัดอยู่ที่ส่วนกลางเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ใน
ส่วนภูมิภาค ระดับ ท้องถิ่น ก็สามารถ
เกิด Commander ขึ้นมาได้ ซึ่งในตัวอย่างของ
เหตุการณ์สีนามิที่ผ่านมาเมื่อปี 2004 หรือ
เหตุการณ์ที่บ้านน้ำเค็มก็เกิดผู้นำตามธรรมชาติ
ระดับหมู่บ้านหรือชุมชนขึ้นมาเป็นจำนวนมากและ
กลุ่มคนเหล่านี้ก็สามารถทำงานได้อย่างดีด้วย

ดังนั้นเราต้องจับและทำงานเรื่อง ICS ให้ได้กับทุก
ระดับ ทั้งนี้มีหลายคนสงสัยว่าทำไมต้องนั่งมาเตรียม
เรื่องเหล่านี้ ซึ่งสาเหตุก็มาจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นนั้น
ไม่สมบูรณ์และไม่สมดุลทำให้เหตุการณ์ภัยพิบัติเกิดขึ้น
ขึ้นและมาในรูปแบบที่แปลกขึ้นถ้าเราไม่เตรียมตัวให้ดี
ก็จะเกิดเหตุการณ์เหมือนหลายครั้งที่ผ่านมาซึ่ง
ระบบ ICS จะสามารถเข้ามาช่วยแก้ไขสถานการณ์ใน
เรื่องเหล่านี้ได้ ทั้งนี้ระบบ ICS ไม่จำเป็นต้องใช้ในยาม
ฉุกเฉินเท่านั้นแต่สามารถวางแผนการทำงานก่อนเกิด
เหตุการณ์ได้และสามารถนำมาวางแผนกับเรื่องการ
จัดสรรน้ำ และเรื่องทรัพยากรต่าง ๆ ในการผลิตพืช
เศรษฐกิจได้” ดร. พิจิตตกล่าว ◉

หนุนสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งมีประโยชน์ในการจัดการภัยพิบัติ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชาการเหตุการณ์ในการจัดการภัยพิบัติสหรัฐ ซึ่ง ICS ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการภัย
พิบัติแบบบูรณาการเกิดประสิทธิภาพ เพิ่มความปลอดภัยของผู้ประสบภัยและผู้ปฏิบัติงาน และประเทศไทย
สร้างระบบการจัดการทรัพยากร ย้ำต้องเชื่อฟังหัวหน้าสายงานอย่างเคร่งครัด

ภายใต้สถานการณ์ภัยพิบัติ การจัดการที่ดี ถือเป็น
สิ่งจำเป็น และเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การช่วยเหลือผู้ช่วย
ฉุกเฉิน ผู้ประสบภัย มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักสูตรการอบรมการ
จัดการภัยพิบัติและการบัญชาการเหตุการณ์สำหรับระดับ
ผู้ปฏิบัติการ ในครั้งนี้ก็มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้
ระบบบัญชาการเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจ

โครงสร้างหรือการบัญชาการในเหตุการณ์ภัยพิบัติ
ที่แตกต่างกัน และสามารถนำกระบวนการจัดการ
ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริง หรือแม้กระทั่งนำไป
เตรียมจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับสถานการณ์
ที่เกิดขึ้น

Mr. Mike Dougherty ผู้เชี่ยวชาญด้าน
การบัญชาการเหตุการณ์ในการจัดการภัยพิบัติ
จากประเทศสหรัฐอเมริกา อธิบายถึง ระบบ ICS
ว่าเป็นระบบที่ใช้ในการบริหารจัดการเหตุการณ์ที่
วุ่นวาย ตลอดจนเหตุฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉิน
ทั้งหลาย โดยแบ่งแยกการปฏิบัติงาน ตามอำนาจ
หน้าที่ โดยระบบดังกล่าวจะทำให้แต่ละหน่วยงานรู้
หน้าที่ตนเองว่าต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เพราะ
ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ต้องมีการทำงานร่วมกัน

ระหว่างหลายหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งอาจไม่เคยร่วมงานกันมาก่อน อาทิ ตำรวจ ดับเพลิง หน่วยแพทย์ หน่วยบรรเทาสาธารณภัย ฯลฯ โดยการนำระบบการบัญชาการเหตุการณ์มาปรับใช้นั้น นอกจากทำให้เกิดการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบแล้ว ยังทำให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานหรือแม้แต่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ และทำให้สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าเพราะในแต่ละสถานการณ์หนึ่งๆ เราอาจจะมีบุคลากรที่จำกัด หรือทรัพยากรที่จำกัด ดังนั้นการวางแผนว่าใครควรทำหน้าที่อะไร หรือรู้ว่ามีทรัพยากรอย่างไร เช่น รถพยาบาลเท่าไร จำนวนผู้ปฏิบัติการการแพทย์ฉุกเฉิน จำนวนแพทย์พยาบาล หรือเครื่องมือต่าง ๆ จะทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เพื่อความ เป็นระบบ อยากแนะนำให้มีการใช้อุปกรณ์ที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น ใช้เครื่องมือรุ่นเดียวกัน จะทำให้การทำงานง่ายขึ้น และทำให้สามารถสับเปลี่ยน บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามในสหรัฐฯ การใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ในอดีตก็มีปัญหาเช่นกัน ซึ่งเหตุการณ์ที่ถือเป็นบทเรียนสำคัญคือเหตุการณ์ไฟป่าครั้งใหญ่ในช่วงปีพ.ศ.

2513 ที่มลรัฐแคลิฟอร์เนีย การจัดการที่เกิดจากข้อจำกัดด้านทรัพยากร ยุทธวิธีทำให้เกิดความล้มเหลว ซึ่งส่งผลต่อการสูญเสียที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ทั้งการขาดความเป็นมืออาชีพ ระบบสายบังคับบัญชาที่ไม่ชัดเจน ขาดประสิทธิภาพด้านการสื่อสาร การจัดการโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น ขาดการบูรณาการร่วมกัน ดังนั้นเราจึงได้ถอดบทเรียนการทำงานและนำมาสู่การปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.การบัญชาการ (Command) มีหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์และลำดับความสำเร็จของกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เป็นส่วนที่มีอำนาจรับผิดชอบการบริหารจัดการเหตุการณ์ในภาพรวมทั้งหมด 2.การปฏิบัติการ (Operations) เป็นส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามแผนทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นเรื่องของการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การอพยพผู้คนออกจากพื้นที่อันตราย 3.การวางแผน (Planning) ทำหน้าที่วางแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนรวบรวม วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลข่าวสาร

4.การสนับสนุน (Logistics) ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะ บริการ (เช่น อาหาร น้ำ ฯลฯ) และทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และ 5.การเงิน (FINANCE) คือติดตามดูแลค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบริหารวิกฤตการณ์ จัดทำบัญชี จัดซื้อจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมถึงการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายด้วย โดยแต่ละหน้าที่สามารถปรับเปลี่ยนและจัดหน่วยงานได้ตามความเหมาะสมของเหตุการณ์ โดยในเหตุการณ์ใหญ่ๆ ที่ต้องมีการเพิ่มทรัพยากร การปรับโครงสร้างก็ต้องปรับเพิ่มด้วย

“ระบบการจัดการทรัพยากรว่าถือเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นควรมีการจัดการประเภทของทรัพยากรให้ชัดเจน เช่น รถพยาบาลควรมีการแบ่งระดับประเภทตามศักยภาพ นอกจากนี้ต้องมีการจัดการเรื่องการสั่งการให้เป็นระบบ โดยประเด็นของการสั่งใช้ทรัพยากร โดยในสหรัฐฯ จะแตกต่างจากไทย คือ คนกับของจะไม่มาเองหากไม่มีการร้องขอ แต่ในไทยจะมีการเข้ามาช่วยเหลือซึ่งบางครั้งทำให้ยากต่อการจัดการ และควรจัดระบบการทำงานอย่างมืออาชีพ คือ เมื่อทรัพยากรมาถึงจะต้องมีการลงทะเบียนเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้หัวหน้าสามารถประเมินถึงศักยภาพของทรัพยากรกับเหตุการณ์ภัยพิบัติ”

MR.MIKE กล่าว

สุดท้ายนี้สิ่งสำคัญประเด็นหนึ่งที่ต้องพึงระลึกในระบบ ICS คือ สายการบังคับบัญชาของระบบ ICS จะมีหัวหน้าเพียงแค่นคนเดียว เช่น หัวหน้าในส่วนปฏิบัติการ หัวหน้าในส่วนสนับสนุน โดยการปฏิบัติงานจะต้องทำตามสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด แต่ในขณะเดียวกันจะต้องมีการสื่อสารในที่อย่างเป็นระบบเช่นกัน ส่วนระดับชั้นของการสั่งการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 5 ชั้นสั่งการ และในแต่ละทีมควรมีผู้ปฏิบัติงานประมาณ 5-7 คน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในแต่ละหน้าที่สามารถปรับลดปรับเพิ่มได้ตามความจำเป็นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ภัยพิบัติ นอกจากนี้การใช้รหัสย่อเป็นสิ่งที่ต้องพึงระวัง เนื่องจากบางหน่วยงานอาจมีการเรียกขานที่ต่างกันไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้

ผู้เชี่ยวชาญมะกัน เปิดโครงสร้างตำแหน่งในระบบ ICS ย้ำทุกตำแหน่งสำคัญ มีส่วนช่วยชีวิต

ผู้เชี่ยวชาญ ICS มะกันเปิดโครงสร้างหน้าที่และตำแหน่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งทุกตำแหน่งต้องทำงานช่วยกันในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อช่วยเหลือชีวิตประชาชน ชูโมเดลต้นแบบหลากหลายตำแหน่งในการทำงาน อาทิ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ฯลฯ

การจัดอบรมการจัดการภัยพิบัติและการบัญชาการเหตุการณ์สำหรับระดับผู้ปฏิบัติการ หัวหน้าทีมปฏิบัติการ การแพทย์ฉุกเฉินเคลื่อนที่เร็วตอบโต้ภัยพิบัติ หัวหน้าห้องฉุกเฉิน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ U.S. Department of Agricultural Forest Service จัดขึ้น ณ โรงแรมแม่น้ำ รามาดา พลาซ่า กรุงเทพมหานคร ได้มีการบรรยายที่น่าสนใจจาก

Mr.Dennis J. Orbus

Mr.Dennis J. Orbus ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกาในหัวข้อ “หน้าที่และตำแหน่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Functional Areas Areas and Positions) โดย Mr.Dennis กล่าวว่า โครงสร้างของระบบบัญชาการเหตุการณ์นั้นจะประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ส่วนบังคับบัญชา (Command Staff) ได้แก่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ ส่วนปฏิบัติการ ส่วนแผนงาน ส่วนสนับสนุนและส่วนบริหาร ซึ่งในส่วนของผู้บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Commander) มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเหตุการณ์ในการภาพรวม และเมื่อมาถึงที่เกิดเหตุ ผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่า อาจเข้าทำหน้าที่บัญชาการหรือคองการบัญชาการตามที่เป็นอยู่ได้ ซึ่งในบางสถานการณ์ ผู้ที่มีตำแหน่งต่ำกว่า แต่มีความรู้ ประสบการณ์ ที่เหมาะสมกว่า อาจได้รับมอบหมายให้เข้าทำหน้าที่บัญชาการเหตุการณ์ได้ด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกาอีกว่า นอกจากนี้แล้วผู้บัญชาการเหตุการณ์ยังจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเหตุการณ์โดยรวมให้เป็นไปตามระเบียบที่กฎหมายให้อำนาจ และกำหนดวัตถุประสงค์โดยมีแผนเผชิญเหตุเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ และอนุมัติการร้องขอสนับสนุนทรัพยากรที่จะใช้ในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งเมื่อเหตุการณ์ลดความรุนแรงลง ผู้บัญชาการเหตุการณ์สามารถโอนการบังคับบัญชาให้แก่บุคคลที่มีอาวุโสรองลงมา แต่ต้องมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะสามารถจัดการเหตุการณ์นั้นได้ด้วยทั้งนี้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ในระดับส่วนหรือระดับแผนก มีภารกิจหลักคือต้องทำหน้าที่สนับสนุนงานของผู้บัญชาการเหตุการณ์ในด้าน

การประชาสัมพันธ์ งานด้านการควบคุมความปลอดภัย และงานการประสานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งต้องขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ด้วย

Mr.Dennis กล่าวว่า อีกตำแหน่งหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กันในโครงสร้างของหน้าที่และตำแหน่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์ คือเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ (Public Information Officer (PIO)) ซึ่งความรับผิดชอบหลักของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์คือทำงานร่วมกับประชาชน สื่อมวลชน หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีหน้าที่ในการจัดทำสรุปสถานการณ์และข้อมูลการประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องและสมบูรณ์ในหัวข้อเกี่ยวกับสาเหตุ ขนาด และสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนทรัพยากรที่ใช้ และประเด็นอื่นๆ ที่เป็นที่น่าสนใจของทั้งบุคคลภายในและภายนอก และมีหน้าที่ติดตามข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ทั้งนี้ไม่ว่าการบัญชานั้นจะเป็นการบัญชาการเดี่ยว หรือการบัญชาการร่วม เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จะต้องมีคนเดียว โดยอาจมอบหมายเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานหรือกรมอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นผู้ช่วยในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารใดๆ ต้องได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาการเหตุการณ์ก่อนเสมอ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกาอีกว่า ในส่วนของแผนกที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการระบบของหน้าที่และตำแหน่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์คือเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย(Safety Officer) มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้บัญชาการเหตุการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานพร้อมกับทำงานร่วมกับส่วนปฏิบัติการเพื่อทำให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานของบุคคลที่ลงพื้นที่

เจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัยมีหน้าที่ในการกำหนดระบบขั้นตอนการทำงานที่ปลอดภัยสำหรับเจ้าหน้าที่เผชิญเหตุ และมีอำนาจในการสั่งยุติ หรือป้องกันการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย ทั้งนี้หัวหน้าส่วนปฏิบัติการ หัวหน้าส่วนแผนงาน และเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัยต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่เผชิญเหตุ พร้อมกันนี้ยังต้องมีเจ้าหน้าที่ประสานงาน (Liaison Officer) ที่จะมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักในการติดต่อกับผู้แทนของหน่วยงาน องค์กรเอกชน หรือภาคเอกชนอื่น พร้อมทั้งช่วยผู้บัญชาการเหตุการณ์ในการหาข้อมูล การติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดเตรียมการพูดคุยก่อนปฏิบัติงาน (Briefing) และตอบคำถามจากหน่วยงานที่มาช่วยสนับสนุน

Mr.Dennis กล่าวเพิ่มเติมถึงโครงสร้างหน้าที่และตำแหน่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์ เพิ่มเติมว่า ส่วนปฏิบัติการ (Operation section) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญในโครงสร้างการทำงานซึ่งจะมีภาระหน้าที่กำกับ และประสานการปฏิบัติการด้านยุทธวิธี (Operation section) มักเป็นส่วนแรกที่จัดตั้งขึ้นในเหตุการณ์ และมีทรัพยากรในการปฏิบัติงานมากที่สุด ซึ่งอาจมีจุดระดมทรัพยากร (Staging area) และหน่วยงานระดมทรัพยากรพร้อมปฏิบัติงาน และยังมีสถานที่ระดมทรัพยากรที่พร้อมปฏิบัติงาน เพื่อรองรับการมอบหมายภารกิจ ทั้งนี้ในส่วนของการปฏิบัติการ นั้นจะมีทีมที่เข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากจึงต้องจัดให้เป็นกลุ่ม โดยแบ่งพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ตามลักษณะภูมิประเทศ โดยใช้ตัวอักษรในการแบ่งอาทิ (A, B, C) พร้อมทั้งต้องมีหัวหน้าควบคุมด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีกลุ่มภารกิจ ซึ่งตั้งตามความจำเป็นของแต่ละเหตุการณ์ กำหนดชื่อตามภารกิจมีหัวหน้าควบคุมไม่จำกัดตามพื้นที่ภูมิศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า นอกจากแผนกอื่น ๆ ในโครงสร้างนี้ จะสำคัญในการทำงานแล้วแผนกปฏิบัติการพิเศษก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญในการทำงานในสถานการณ์ภัยพิบัติด้วย โดยแผนกปฏิบัติการพิเศษจะตั้งขึ้นเพื่อประสานการปฏิบัติงานและจะควบคุมโดยหัวหน้าแผนก ขึ้นตรงกับหัวหน้าส่วน อาทิจากภารกิจสนับสนุนการบินปฏิบัติการทางอากาศ นอกจากนี้แล้วยังมีชุดปฏิบัติการผสม (Task Forces) ที่จะ

ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ และทรัพยากรจากหลายหน่วยงานสามารถ ปฏิบัติงานได้หลายภารกิจอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าชุดปฏิบัติการ และยังมีชุดปฏิบัติการ (Strike Teams) ซึ่งจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในประเภทของภารกิจเดียวกัน มารวมทีมปฏิบัติงาน ภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ส่วนทีม (Single Resource) ชุดปฏิบัติการเดี่ยวซึ่งเป็นทีมปฏิบัติภายใต้การทำงานของแผนกปฏิบัติการพิเศษจะทำงานในลักษณะของปัจเจกบุคคล ซึ่งชุดปฏิบัติการเดี่ยวนั้นจะมีอุปกรณ์พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่กลุ่ม หรือคณะบุคคล พร้อมด้วยหัวหน้าคณะ

Mr.Dennis กล่าวว่าการนอกจากการทำงานในส่วนอื่นแล้ว การทำงานของส่วนแผนงาน (Planing Section) ก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยที่สำคัญโดยการทำงานของส่วนแผนงาน (Planing Section) จะมีหน้าที่ติดตามและแสดงสถานการณ์ปัจจุบันรวบรวมและจัดทำแผนเผชิญเหตุ จัดทำยุทธวิธีทางเลือกให้บริการงานด้านเอกสารจัดเตรียมแผนส่งกลับและเป็นสถานที่ทำงานแรกของผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายให้ร่วมปฏิบัติการในเหตุการณ์ ส่วนแผนงาน (Planing Section) Resources Unit จัดแจงเครื่องมือที่นำมาใช้ทั้งหมด และพยายามคงเอาไว้ซึ่งสภาพของทรัพยากรทั้งหมด Resources unit ยังมีบทบาทสำคัญในการเตรียม แผนปฏิบัติการ (Action Plan) , Situation Unit รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ในสถานการณ์ล่าสุด เตรียมการนำเสนอสถานการณ์

และสรุปสถานการณ์ ทำแผนที่และทิศทาง Documentation Unit เตรียมการในการทำเสาเอกสารรวมถึงแผนปฏิบัติการ จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทั้งหมด Demobilization Unit ช่วยเหลือในการเรียงลำดับก่อนหลังในการถอนกำลัง เครื่องมือ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และ คุ่มค่า ทั้งนี้ยังมีส่วนสนับสนุนที่จัดแบ่งออกไปตามแผนอีกด้วย “ส่วนการทำงานในส่วนสุดท้ายซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมากเช่นกัน คือการทำงาน ของ ส่วนบริหาร (Finance/ Administration Section) ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในส่วนนี้ นั้นจะมีหน้าที่รับผิดชอบ ติดตามสถานะการเงิน ค่าใช้จ่ายจัดทำ สัญญาต่างๆ จัดทำการลงเวลา และจ่ายวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจ่ายเบี้ยเลี้ยง ค่าจ้างแก่ทรัพยากรต่างๆ จัดรวบรวมเอกสารต่างๆ เพื่อการเรียกเงินจากประกัน ประกอบไปด้วย , Procurement Unit รับผิดชอบในการ

จัดการเรื่องการเงินที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการทำสัญญา การเช่า และข้อตกลงต่างๆ , Time Unit จัดการเรื่อง การลงเวลาของบุคลากรที่มาทำงาน , Cost Unit จะมีหน้าที่เก็บข้อมูลค่าใช้จ่าย, วิเคราะห์ความคุ้มค่า ประเมิน ค่าใช้จ่าย จัดแจงและแนะนำเรื่องการประหยัดงบประมาณ Compensation/Claims Unit รับผิดชอบในการบริหาร จัดการในภาพรวม และชี้แนะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชดเชย การเรียกเงินคืนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์”ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกากล่าว

ทั้งนี้ภายหลังเสร็จสิ้นการบรรยาย จาก Mr.Dennis J. Orbus ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้กำหนดโจทย์ของ สถานการณ์ภัยพิบัติให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ฝึกวางแผนด้วย

บรรยายภาคและกิจกรรมระหว่างการประชุม ICS

สพฉ.จัดอบรมจำลองการจัดตั้งพื้นที่ปฏิบัติการในสถานการณ์ภัยพิบัติตามหลักสูตร ICS

สพฉ.จัดอบรมจำลองการจัดตั้งพื้นที่ปฏิบัติการในสถานการณ์ภัยพิบัติตามหลักสูตร ICS ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกา ในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (ICP) จะต้องมี จุดระดมทรัพยากร และฐาน (Base) คอยประสานงานด้านการสนับสนุนและการจัดการ และหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์ขึ้นลงของเฮลิคอปเตอร์

ในการจัดการกับสถานการณ์ภัยพิบัติ เรื่องสถานที่ที่จะใช้ในการดำเนินการถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ และเป็นปราการด่านแรกที่จะทำให้การเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ประสบเหตุเป็นไปอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ซึ่งในการจัดอบรมการจัดการภัยพิบัติและการบัญชาการเหตุการณ์สำหรับระดับผู้ปฏิบัติการ หัวหน้าทีมปฏิบัติการ การแพทย์ฉุกเฉินเคลื่อนที่เร็วตอบโต้ภัยพิบัติ หัวหน้าห้องฉุกเฉิน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) ร่วมกับ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ U.S. Department of Agricultural Forest Service

Mr.Mike Dougherty ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชาการเหตุการณ์ในการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมถ่ายทอดถึงหลักการที่สำคัญในการจัดตั้งและจัดการพื้นที่ปฏิบัติการ ICS Facilities

โดย Mr.Mike ระบุว่า สถานที่ปฏิบัติการในสถานการณ์ภัยพิบัตินั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้บังคับบัญชาเหตุการณ์ และขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความซับซ้อนของแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งสถานที่ปฏิบัติการนั้นจะจัดตั้งขึ้นเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ในสถานที่ปฏิบัติการนั้นจะประกอบไปด้วย ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command Post : ICP) จุดระดมทรัพยากร (Incident Facilities : Staging Area) ซึ่งจุดระดมทรัพยากรนั้นเป็นสถานที่ตั้งชั่วคราวใกล้ที่เกิดเหตุ และต้องพร้อมปฏิบัติงาน นอกจากนี้แล้วในศูนย์ปฏิบัติการยังมีฐาน (Base) ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน และประสานงานด้านการสนับสนุนและการจัดการ สามารถตั้งอยู่ร่วมกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ได้ และแคมป์ (Camp) ก็เป็นอีก

หนึ่งสถานที่ใช้เก็บรักษาทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนใช้ในการปฏิบัติงานเป็นสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้บริการด้านอาหาร น้ำดื่ม ที่พัก และสุขอนามัยอื่นๆ ซึ่งในกรณีที่ ฐาน (Base) ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง อาจมีการจัดตั้งแคมป์มากกว่าหนึ่งแคมป์ก็ได้

“นอกจากนี้แล้วในพื้นที่ปฏิบัติการควรมีการจัดจุดจอดเฮลิคอปเตอร์ (Helibase) ซึ่งสามารถใช้สำหรับการปฏิบัติการทางอากาศ โดยมีเฮลิคอปเตอร์เป็นพาหนะหลัก โดยทั่วไปนั้นจะใช้ในการจอดเฮลิคอปเตอร์เป็นระยะเวลาสั้น เช่นการเติมน้ำมัน เชื้อเพลิง หรือการซ่อมบำรุงรักษา นอกจากนี้แล้วจะต้องมีการจัดตั้งจุดขึ้นลงของเฮลิคอปเตอร์หรือ (Helispots) ที่เฮลิคอปเตอร์สามารถขึ้นลงเป็นการชั่วคราวอย่างปลอดภัย ซึ่งสามารถจัดตั้ง (Helispots) ได้ในหลากหลายจุด”ผู้เชี่ยวชาญด้านการบัญชาการเหตุการณ์ในการจัดการภัยพิบัติจากประเทศสหรัฐอเมริกา MR.MIKE กล่าว ทั้งนี้ภายหลังเสร็จสิ้นการบรรยายผู้เข้าร่วมอบรมยังได้จำลองการจัดตั้งสถานที่ปฏิบัติการในสถานการณ์ภัยพิบัติด้วย๐

